

Kulturdepartementet
PB 8030
0030 Oslo

Oslo, 7. november 2016

Europakommisjonens forslag til modernisering av opphavsretten Høringssvar fra Den norske Forleggerforening

Vi viser til Høring - Europakommisjonens forslag til modernisering av opphavsretten med frist 7. november 2016.

Forleggerforeningen er en bransjeorganisasjon for forlag som representerer den vesentlige del av bokomsetningen i Norge. Forleggerforeningen har over 90 medlemsforlag. Foreningen tar hånd om fellestiltak og service overfor medlemsforlagene. Forleggerforeningen er medlem av den Europeiske Forleggerforeningen (FEP). FEP er uavhengig paraplyorganisasjon for 28 nasjonale forleggerforeninger innen EØS-området. FEP vil i løpet av november utarbeide en oversikt over FEPs syn på kommisjonens forslag. Det vil bli lagt ut informasjon om dette på <http://fep-fee.eu/>.

Forleggerforeningen støtter FEPs syn. Våre kommentarer nedenfor er i samsvar med FEPs syn. Vi vil også knytte noen kommentarer til forhold i Kommisjonens forslag som kan ha spesiell relevans for det pågående lovgivningsarbeidet i Norge.

1. Gjennomføring av Marrakech-traktaten

Forleggerforeningen mener at direktivet kan gjennomføres i norsk rett som før gjennom lisensbestemmelser (§4-16 og §4-17 i utkast til ny åndsverklov). Forleggerforeningen mener imidlertid at de nevnte bestemmelsene må åpne for vederlag for utgiver også. Som redegjort for i Forleggerforeningens høringssvar til ny åndsverklov, det er ikke rimelig at utgiver ikke blir kompensert. I tillegg merker vi oss at direktivforslagetets formål "...to increase the availability of works and other protected subject-matter, e.g. books, journals, newspapers, magazines and other writings, sheet music and other print material, including in audio form, in formats that are accessible to beneficiary persons". Dette formålet tilsier at det må presiseres i forskrift til Åndsverkloven at unntaket ikke er anvendelig hvis det aktuelle verket er tilgjengelig i det kommersielle marked i en versjon som de funksjonshemmede kan nyttiggjøre seg¹.

¹ Som FEP uttrykker det: «no act is authorised under the exception to make accessible a work that is already accessible. However, it should be allowed to increase the degree of accessibility of a file or prepare customised copies for particular needs. For example: it does not make any sense to produce a txt file when a good EPUB already exists for the same work, but if that EPUB is not optimised to serve a particular person, the necessary

2. Utgiverrettigheter

Forleggerforeningen har på departementets anmodning redegjort for hvorfor bokforleggere bør ha selvstendige rettigheter som utgiver etter åndsverkloven, se Forleggerforeningens hørings svar til ny åndsverklov. Forleggerforeningen merker seg kommisjonens forslag, artikkel 12 («Member States may provide that where an author has transferred or licensed a right to a publisher, such a transfer or a licence constitutes a sufficient legal basis for the publisher to claim a share of the compensation for the uses of the work made under an exception or limitation to the transferred or licensed right»).

Vi foreslår at direktivteksten forbedres ved at det presiseres i fortalen 36 at «a publisher becomes a right holder as a result of a contract with the author» og at ordlyden utvides slik at artikkel 12 også dekker *compensation from compulsory collective management (and not only exceptions and limitations*.

Vi kan for øvrig ikke se at dette på noen vis er behandlet i forslaget til ny åndsverklov, og vi ber derfor departementet om å se på dette på nytt.

3. Generelt om unntaksbestemmelsene

Vi ønsker at det presiseres i direktivet at hensikten med unntaksbestemmelsene ikke er at å undergrave frivillige lisensordninger. Tvert imot, det bør presiseres at lisenser går foran unntak.

Det må også fremgå at unntakene kan bare benyttes hvis den bygger på ulovlig tilgang. Det burde være opplagt, men vi støtter FEP i forslaget om å ta inn tekst som tydeliggjør dette, fordi direktivteksten bør rydde av veien misforståelsen: *Beneficiaries of exceptions must have lawful/legal access to the content, acquired with the consent of the rights holders*.

Det same gjelder spleising av unntak (*stringing of exceptions*). Direktivet bør inneholde en klar tekst for å unngå at ett unntak uriktig utvides ved at påberopelse av to unntak samlet dekker bruken.

4. Avtaler om rimelig vederlag m.m.

Vi merker oss at Kommisjonen legger opp til et mindre inngrep i avtalefriheten enn departementet. Kommisjonens artikkel 15 i direktivforslaget om copyright in the Digital Single Market ber medlemsland sikre at opphavsmann kan be om «additional, appropriate remuneration from the party with whom they entered into a contract for the exploitation of the rights when the remuneration originally agreed is disproportionately low compared to the subsequent relevant revenues and benefits derived from the exploitation of the works or performances».

customisation should be authorised», og «The current trend is that most of the e-reading software and devices and assistive technologies for different disabilities are converging in using the EPUB as common standard, so it is likely that, say, in 5 years-time this issue will be resolved. However, today it is possible that a file that is “accessible” for one category of beneficiaries listed in Article 2(2), is not accessible for another category, and this should be taken into consideration”

Departementets forslag går lenger, og er etter vårt syn i strid med normale bevisbyrdereregler og potensielt ødeleggende for investeringsviljen i kulturbransjen. Det vil dessuten ha en prosessdrivende effekt. Det synes opplagt at kollektive normalkontrakter må unntas. Departementets forslag om oppsigelse av avtale ved manglende bruk (§5-5) bør også trekkes tilbake.

Kommisjonens forslag er basert på en studie bestilt av kommisjonen fra Europe Economics og IVR (Hugenholtz). <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-study-remuneration-authors-books-and-scientific-journals-translators-journalists-and>. Rapporten inneholder feil om bokmarkedet, f eks om MVA-satsen i Tyskland og Spania, og en feilaktig spådom om at e-bøker vil utkonkurrere papirbøker i 2018. I tillegg er de fleste svarene fra bokforfattere hentet fra Storbritannia, et marked som er veldig forskjellig fra vårt norske marked, blant annet ved at det ikke foreligger kollektive avtaler slik som normalkontraktene i Norge. Disse forholdene gjør undersøkelsen uegnet til å si noe om norske forhold, og man kan spørre seg om det i det hele tatt kan være et grunnlag for å foreslå generelle bestemmelser om innskrenking av avtalefriheten/rimelig vederlag/lemping slik foreslått av Kulturdepartementet.

FEP uttaler med hensyn til direktivet at det ikke er nødvendig for bokbransjen fordi:

- *«those authors who receive a one-off payment and do not share the risk with the publishers. In this case, if the book is unsuccessful they might be better paid than the original author.*
- *According to the general practice of the book trade, authors are paid on basis of a percentage of the sales and licensing figures and then they always receive a fair share of the success of a work»*

5. Bevare kulturarven

Forleggerforeningen merker seg direktivets artikkel 5 om bevarelse av kulturarven. I EU er fokus på bevaring, ikke tilgjengeliggjøring uten betaling slik som i forslag til ny forskrift om avleveringsplikt. Det er naturlig at sistnevnte høringsforslag tilpasses formålet med pliktavleveringsordningen slik at ikke pliktavleveringsordningen kan benyttes som en gratisadgang for tilgjengeliggjøring.

Med vennlig hilsen

Kristenn Einarsson
Administrerende direktør
Den norske Forleggerforening